

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 457/2022-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Jitka Hasíková, s.r.o., Jakubovo námestie 13, Bratislava, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tdo 2/2019 a jeho uzneseniu z 26. februára 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 2/2019 z 26. februára 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 2/2019 z 26. februára 2020 **zrušuje** a vec **vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **450,29 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 457/2022-11 z 24. augusta 2022 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva

podľa čl. 39 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 7 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1 ústavy postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tdo 2/2019 a jeho uznesením sp. zn. 6 Tdo 2/2019 z 26. februára 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľ navrhol napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Žilina sp. zn. 28 T 5/2011 z 28. júna 2016 uznaný vinným zo zločinu sprenevery podľa § 213 ods. 1 a 3 Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 3 rokov, ktorého výkon bol podmiennečne odložený. Zároveň mu bola uložená povinnosť nahradiť poškodenej obchodnej spoločnosti škodu vo výške 44 353,86 eur. Odvolanie sťažovateľa proti označenému rozsudku bolo uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 3 To 92/2016 z 12. januára 2017 zamietnuté. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa uznesením sp. zn. 6 Tdo 45/2017 zo 4. apríla 2018 odmietol.

3. Ústavný súd následne nálezom č. k. II. ÚS 382/2018-39 z 15. novembra 2018 rozhodol, že najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tdo 45/2017 uznesením zo 4. apríla 2018 porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Najvyšší súd po zrušení označeného uznesenia a vrátení veci na ďalšie konanie v nadväznosti na nález ústavného súdu vo veci opätovne rozhodol, a to tak, že dovolanie sťažovateľa opäť odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že najvyšší súd nerešpektoval právne závery ústavného súdu vyjadrené v zrušujúcom náleze č. k. II. ÚS 382/2018-39 z 15. novembra 2018, v zmysle ktorých mal najvyšší súd v rámci uplatnených dovolacích dôvodov posúdiť aj otázku vlastníckeho práva k veci, keďže posúdenie predmetnej otázky je relevantné pre rozhodnutie o vine a treste sťažovateľa. Najvyšší súd však dospel k záveru, že danú (skutkovú) otázku ako dovolací súd preskúmať nemôže, na čom nič nemení ani záver ústavného súdu vyslovený v náleze č. k. II. ÚS 382/2018-39 z 15. novembra 2018.

6. K porušeniu svojich práv podľa čl. 49 ústavy, čl. 39 listiny (v petite ústavnej sťažnosti je označený čl. 36, avšak z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že ide o čl. 39, pozn.) a čl. 7 ods. 1 dohovoru sťažovateľ uviedol, že skutok, za ktorý bol právoplatne odsúdený, nie je trestným činom, pretože v skutkovej podstate nie je naplnená objektívna stránka trestného činu. Na účel naplnenia skutkovej podstaty trestného činu sprenevery musí ísť zo strany páchatel'a o prisvojenie si cudzej veci, čo sa v jeho veci nestalo.

7. Vo vzťahu k namietanému porušeniu jeho práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok. Navyše, podľa jeho názoru došlo k porušeniu subsidiarity trestnoprávnej represie a s tým súvisiacemu zneužitiu orgánov verejnej moci, v dôsledku čoho došlo aj k porušeniu čl. 1 ods. 1 ústavy.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, replika sťažovateľa a ústne pojednávanie

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

8. Najvyšší súd vo svojom podaní v krátkosti uviedol, že ponecháva rozhodnutie o sťažnosti na úvahe ústavného súdu. K svojmu vyjadreniu pripojil aj vyjadrenie člena senátu ([REDACTED]), ktorý napadnuté uznesenie vydal.

9. Tento navrhol ústavnej sťažnosti nevyhovieť. K okolnostiam veci uviedol, že v danom prípade išlo o pôsobnosť Obchodného zákonníka, keďže účastníci kúpnej zmluvy boli podnikatelia a daný vzťah sa týkal výkonu ich podnikateľskej činnosti. Medzi kupujúcim a predávajúcim bola platne dojednaná výhrada vlastníckeho práva v zmysle § 445 Obchodného zákonníka, s čím sa dostatočným spôsobom vysporiadal už súd prvého stupňa. V danej veci navyše nebolo sporné, že sťažovateľ za tovar nezaplatil, a preto sa dopustil stíhaného trestného činu.

III.2. Replika sťažovateľa:

10. Sťažovateľ bol vyzvaný na vyjadrenie (repliku) k vyjadreniu najvyššieho súdu, túto možnosť však v ustanovenej lehote a ani do dňa prijatia tohto nálezu nevyužil.

III.3. Ústne pojednávanie:

11. Ústavný súd v danom prípade upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Sťažovateľ pred ústavným súdom uplatnil tri skupiny námietok, a to (i) nerešpektovanie právneho názoru ústavného súdu vysloveného v náleze č. k. II. ÚS 382/2018-39 z 15. novembra 2018, (ii) skutočnosť, že skutok, za ktorý bol právoplatne odsúdený, nie je trestným činom, pretože v skutkovej podstate nie je naplnená objektívna stránka trestného činu, a (iii) to, že ho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

13. Ústavný súd sa oboznámil s disciplinárnym rozhodnutím Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) sp. zn. 33 D 17/2021 zo 17. októbra 2022 v disciplinárnom konaní vedenom na návrh ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky proti disciplinárne obvinenému [REDACTED] pre disciplinárne previnenie podľa § 116 ods. 1 písm. a) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorým [REDACTED] podľa § 34 ods. 1 zákona č. 432/2021 Z. z. o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (disciplinárny súdny poriadok) uznal vinným, že ako člen senátu 6 Tdo najvyššieho súdu v konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 6 Tdo 2/2019 v uznesení sp. zn. 6 Tdo 2/2019 z 26. februára 2020 v rozpore s § 362b ods. 1 Trestného poriadku nerešpektoval právny názor ústavného súdu obsiahnutý v náleze č. k. II. ÚS 382/2018-39

z 15. novembra 2018, ktorým bolo zrušené uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Tdo 45/2017 zo 4. apríla 2018, a to v otázke povinnosti vysporiadať sa s právnym posúdením zisteného skutkového stavu, keď uznesením sp. zn. 6 Tdo 2/2019 z 26. februára 2020 hlasoval za odmietnutie dovolania.

14. Najvyšší správny súd v označenom disciplinárnom rozhodnutí zdôraznil, že záväznosť rozhodnutia ústavného súdu je ustanovená ako v ústave, tak aj v zákone o ústavnom súde a napokon aj v Trestnom poriadku, pričom ide o záväznosť kasačnú. Kasačná záväznosť na rozdiel od záväznosti precedenčnej je prísna a odklon súdu od záväzného názoru ústavného súdu je v zásade neprípustný. Orgán verejnej moci má v tomto smere ústavnú povinnosť a nemôže názor ústavného súdu modifikovať alebo vec rozhodnúť inak, ako mu prikázal ústavný súd, hoci by ho k tomu mohli viesť dobré dôvody. Vertikálny precedens a kasačná záväznosť rozhodnutia ústavného súdu nedovoľujú orgánu verejnej moci zohľadniť nič (ani argument o nezávislosti sudcu či súdnej moci nie je relevantný), čo by mohlo viesť k nerešpektovaniu nálezu ústavného súdu. Jedinou prípustnou výnimkou z kasačnej záväznosti je zmena faktických okolností prípadu od vydania nálezu a času rozhodovania orgánu verejnej moci. Povinnosť rešpektovať rozhodnutie ústavného súdu v tej istej veci podľa najvyššieho správneho súdu neznamena aj povinnosť s ním bezvýhradne súhlasiť. Súd môže svoj prípadný nesúhlas vyjadriť aj v odôvodnení svojho rozhodnutia. Je však povinný právny názor vyjadrený v rozhodnutí ústavného súdu aplikovať na rozhodovanú vec a v súlade s ním rozhodnúť. Fakticky to znamená, že právne názory ústavného súdu v rozsahu, v akom boli tieto vyslovené v náleze, sú v ďalšom konaní pred všeobecným súdom vyňaté z rozhodovacej autonómie tohto súdu, ktorý je nimi viazaný, a tieto preto nepreskúmava, ale ich len aplikuje v súlade s pokynom ústavného súdu.

15. Najvyšší správny súd v okolnostiach danej veci dospel k záveru, že dovolací senát sa pri vydávaní napadnutého uznesenia neriadil právnym názorom vysloveným v náleze č. k. II. ÚS 382/2018-39 z 15. novembra 2018, a postupoval tak v rozpore s povinnosťou zakotvenou v § 362b ods. 1 Trestného poriadku, v zmysle ktorej bol viazaný právnym názorom, ktorý vyslovil vo veci ústavný súd. Ústavný súd podľa najvyššieho správneho súdu jednoznačne stanovil svoj právny názor, podľa ktorého bolo povinnosťou meritórne sa zaoberať dovolacou argumentáciou sťažovateľa, k čomu však nedošlo a dovolanie bolo v zmysle § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietnuté bez preskúmania veci. Ak dovolací senát napadnutým uznesením dovolanie opäť z rovnakého dôvodu odmietol, a teda vec meritórne nepreskúmal, konal v priamom rozpore s právnym názorom ústavného súdu, ktorý mal kasačnú povahu. Skutočnosť, že dovolací senát nerešpektoval právny názor ústavného súdu, podľa najvyššieho správneho súdu priamo vyplýva z napadnutého uznesenia, keď sám dovolací senát uviedol, že sa nemohol zaoberať otázkou vlastníckeho práva k veci, ktorá mala byť predmetom sprenevery, a následne posúdiť, či sťažovateľ nakladal alebo nenakladal s cudzou (zverenou) vecou, k čomu ho ústavný súd na s. 23 nálezu č. k. II. ÚS 382/2018-39 z 15. novembra 2018 zaviazal.

16. S citovanými závermi najvyššieho správneho súdu o kasačnej záväznosti nálezu ústavného súdu sa treba v plnej miere stotožniť. V tomto bode ústavný súd osobitne poukazuje na skutočnosť, že najvyšší súd v napadnutom uznesení výslovne uznal (s. 8 napadnutého uznesenia), že sa otázkami vyplývajúcimi z označeného nálezu ústavného súdu zaoberať nebude, resp. nemôže, a to vedomý si skutočnosti, že takáto povinnosť mu z označeného nálezu vyplývala.

17. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené pripomína, že plne rešpektuje rozhodovací priestor najvyššieho súdu vrátane jeho kompetencie ústavne konformným spôsobom vymedziť si prípustnosť a spôsob rozhodovania o dovolaní (II. ÚS 398/08, I. ÚS 18/2020), no len pokiaľ neprekročí ústavné štandardy (I. ÚS 17/01). Opätovne v tejto súvislosti konštatuje, že pri výkone základného práva na súdnu ochranu neprichádza do úvahy (zo strany súdov) jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie či dokonca popretie (I. ÚS 532/2016).

18. Kasačná záväznosť rozhodnutia ústavného súdu je prísnejšia než precedenčné pôsobenie iných rozhodnutí ústavného súdu v obdobných veciach. Kasačná záväznosť viaže všeobecný súd, ktorý vo veci konal, a to najmä v prípade, keď nedošlo k zmene právnej úpravy ani k zmene skutkových okolností a ústavný súd vo veci rozhodol meritórne a svoj právny názor jednoznačne formuloval (I. ÚS 89/2017, I. ÚS 206/2022).

19. V dôsledku uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto uznesenia; m. m. I. ÚS 206/2022). V nadväznosti na to napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec najvyššiemu súdu vrátil na ďalšie konanie.

20. Úlohou najvyššieho súdu, ktorý je v zmysle § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnym názorom ústavného súdu, bude opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa, rešpektujúc pri tom závery vyjadrené už v pôvodnom náleze č. k. II. ÚS 382/2018-39 z 15. novembra 2018.

21. Vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovел (bod 4 tohto nálezu), pretože posúdenie predmetných (meritórnych) námietok je po zrušení napadnutého uznesenia v právomoci najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Rovnako tak ústavný súd nevyhovел ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia práv postupom najvyššieho súdu, ktorý predchádzal vydaniu napadnutého uznesenia, keďže porušenie práv sťažovateľa samotným postupom najvyššieho súdu nebolo vzhľadom na už uvedené v tomto konaní zistené.

V.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 450,29 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je 177 eur a hodnota režijného paušálu je 10,62 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Keďže právny zástupca sťažovateľa je platcom dane z pridanej hodnoty, celkovú priznanú sumu trov bolo potrebné navýšiť o túto daň.

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. februára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu